

УДК 330.341.2:338.242.2

О. В. Орлова-Курилова,

д. е. н., доцент, завідувач кафедри менеджменту, права, статистики та економічного аналізу,
Луганський національний аграрний університет, м. Старобільськ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8382-8070

Н. О. Держак,

к. е. н., доцент, доцент кафедри публічного управління, менеджменту
та маркетингу, Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк, Україна
ORCID ID: 0000-0003-0121-621X

А. В. Сухомлин,

к. т. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
ORCID ID: 0000-0001-9511-5932

І. Г. Бачкір,

к. е. н., асистент кафедри менеджменту, Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
ORCID ID: 0000-0001-5411-3770

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.18.36

МОДЕЛЮВАННЯ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

O. Orlova-Kurilova,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Management, Law,
Statistics and Economical Analysis, Luhansk National Agrarian University, Starobilsk, Ukraine

N. Derzhak,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration,
Management and Marketing, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk, Ukraine

L. Sukhomlyn,

PhD in Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management,
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine

I. Bachkir,

PhD in Economics, Assistant of the Department of Management, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi
National University, Kremenchuk, Ukraine

MODELING THE LIFE CYCLE OF AN INNOVATIVE PROJECT IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF THE NATIONAL ECONOMY: MARKETING POTENTIAL MANAGEMENT

У статті розглянуто моделювання життєвого циклу інноваційного проєкту в умовах трансформації національної економіки, зокрема управління маркетинговим потенціалом. Доведено, що процес становлення інноваційного підприємництва в системі національної економіки позначається як довготривалий складний еволюційний або історичний процес нерозривно пов'язаний з формуванням економічної теорії, характеризується розгалуженим категоріальним апаратом, який вміщує категорії: підприємець, інноваційний потенціал, винахідник, новатор тощо. Така

діяльність вкрай необхідна державі, спрямована на досягнення економічного ефекту на мікро-, мезо- та макрорівнях. Інноваційне підприємництво, необхідне для формування конкурентоспроможної національної економіки. Інноваційне підприємництво доцільно розуміти як ключовий сегмент національного господарства, форму прогресивного розширеного суспільно-економічного відтворення на основі засвоєння та дифузії інновацій у всі сегменти та галузі економіки. Функціонування інноваційного підприємництва надає національній економіці мобільності, адаптивності, конкурентоспроможності, а виробнича діяльність на інноваційних засадах набуває оновлених властивостей, рис та специфічних якостей.

The article considers the modeling of the life cycle of an innovative project in the conditions of transformation of the national economy, in particular the management of marketing potential. It is proved that the process of formation of innovative entrepreneurship in the national economy is defined as a long-term complex evolutionary or historical process inextricably linked with the formation of economic theory, characterized by a branched categorical apparatus, which contains categories: entrepreneur, innovation potential, inventor, innovator and more. Innovative activity is always creative, creative, risky activity of the subject of entrepreneurial activity, which involves the process of market research, development of an experimental product, organization of production, commercialization of innovations. Such activities are extremely necessary for the state, aimed at achieving economic effect at the micro, meso and macro levels. The leading goal of innovative enterprises is to reduce the production cycle, increase the viability of innovation and effective commercialization of innovative products on the market. Innovative entrepreneurship necessary for the formation of a competitive national economy. Innovative entrepreneurship should be understood as a key segment of the national economy, a form of progressive expanded socio-economic reproduction based on the assimilation and diffusion of innovations in all segments and sectors of the economy. These processes are evolving, transforming, transforming an outdated system with signs of staticity, which actively interacts with the external environment. The foundation of innovation is the implementation of entrepreneurial initiatives within the risky non-static innovation process and the country-specific type of market environment. The functioning of innovative entrepreneurship gives the national economy mobility, adaptability, competitiveness, and production activities on an innovative basis acquires updated properties, features and specific qualities. It is in this perspective that innovative entrepreneurship in the transformation of the entire national economy becomes a source of implementation, renewal, dissemination of new knowledge, which contributes to the restructuring of budget-generating industries and forms a fundamentally new vector of development.

Ключові слова: моделювання, життєвий цикл, інноваційний проєкт, трансформація національної економіки, управління маркетинговим потенціалом.

Key words: modeling, life cycle, innovation project, transformation of the national economy, marketing potential management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Суб'єктів інноваційного підприємництва можна структурувати в окремі сегменти або групи інноваційної інфраструктури. До таких сегментів слід віднести підприємства, установи та фізичні особи, які на інноваційній основі обмінюються з бізнесом фінансовими, трудовими, інформаційними, технологічними ресурсами та активно сприяють розвитку інноваційного процесу. Тісна співпраця усіх зазначених стейкхолдерів підвищує результативність підприємницької діяльності утворюючи взаємовигідний синергетичний ефект. Для ефективного виробництва інноваційним підприємством є потреба враховувати потреби споживачів та ресурсний потенціал підприємства, а також слідкувати за розвитком світових технічних нововведень або технологій при цьому модерні-

зувати і оновлювати власний технологічний парк. Зазначене породжує необхідність систематичних змін у життєвому циклі реалізації інноваційної діяльності та інноваційного проєкту в умовах швидкозмінного зовнішнього оточення. Зазначені факти обумовлюють актуальність теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЮТЬСЯ АВТОРИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Наукові погляди вчених та практика реалізації інноваційної діяльності показує, що така діяльність повинна відбуватися за рахунок щільної взаємодії великих, середніх та малих підприємств [1; 5; 9]. Мале підприємство може сприяти постачанню комплектуючих та

забезпечувати запасними частинами великі за масштабом виробництва. Великі або середні підприємства можуть бути виробничими експериментально-дослідними майданчиками для реалізації інноваційного процесу, що здійснюється малим бізнесом, який через невеликі масштаби та обмежені ресурсні можливості неспроможне виготовити необхідну продукцію.

Реалізація такої взаємодії підсилює та акумулює позитивний синергетичний ефект, який є взаємовигідним для започаткування інноваційного проекту з випуску нових видів товарів або послуг і прогресивного функціонування інноваційного підприємництва в умовах трансформації економіки та перетворення суспільних відносин [2; 8; 10]. З маломасштабних організаційних угруповань, що стимулюють та забезпечують інноваційний процес, першочерговими для бізнесу є постачальники комплектуючих або технічного устаткування, інжинірингові підприємства та венчурні установи. Серед організаційних угруповань, які є інфраструктурою підприємництва та підтримують інноваційну діяльність особливого значення набувають бізнес-парки, які забезпечують швидкість обертання основних, оборотних коштів, фінансових, людських ресурсів [3; 4; 6—8]. Кінцевий результат інноваційного підприємництва можливо достеменно визначити після реалізації усіх етапів інноваційного процесу, враховуючи те, що після появи нововведення або інноваційної послуги серед споживачів буде зрозуміло, чи досягнутий запланований ефект від маркетингової політики в області комерціалізації.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження моделювання життєвого циклу інноваційного проекту в умовах трансформації національної економіки, зокрема управління маркетинговим потенціалом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Нормативно-правове визначення інноваційної діяльності урегульоване в Законі України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. № 40— IV. У ст. 1 згаданого Закону України "інноваційна діяльність — діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоз-

датних товарів і послуг". Водночас серед вчених-сучасників існують різноманітні погляди до визначення інноваційної діяльності, які з авторської точки зору формують змістовне навантаження або семантичне ядро специфічного виду діяльності та заслуговують на увагу.

Серед вчених простежується декілька напрямків до визначення характеру інноваційної діяльності [1—10].

Перший напрям — розуміння інноваційної діяльності, як бізнес-підходу, де авторами акцентується увага саме на інноваційному процесі, який має окремі етапи вироблення нового продукту: дослідження ринку з використанням стратегій "маркетинг-мікс"; стартове проектування та початок виробництва обмеженими партіями або екземплярами; тестове випробування вироблених партій або екземплярів; запуск повного виробництва вдало випробуваних продуктів; визначення плану комерціалізації, як на вітчизняному так і на зарубіжному ринку.

Другий напрям — розуміння інноваційної діяльності як творчої діяльності в контексті функціональних характеристик. За таких умов інноваційна діяльність має риси продуктивної новаторської роботи творчої людини, що направлена на досягнення оновлених характеристик або отриманні принципово нових виробів (продукції, маркетингу, технологій, процесів) за допомогою освоєння передових надбань науки та техніки за рахунок активізації специфічних ознак підприємця, як-от: нестандартність мислення; ризикованість, креативність, творчість; швидкість у прийнятті рішень; мобільність, неординарність, різноспрямованість у процесі розширення або диверсифікації виробництва.

Третій напрям — розуміння інноваційної діяльності, з позицій еволюції, де така діяльність розглядається як матеріалізований еволюційно-прогресивний історичний процес, при якому бізнес, наука, технології, економіка і управління обов'язково об'єднані систематично виникаючим позитивним синергетичним ефектом, який укорінюється та розповсюджується на інші галузі або сектори економіки під впливом часу, розвитком наукових теорій, конвергенції європейського досвіду в умовах національної економіки.

Четвертий напрям — розуміння інноваційної діяльності з позицій економіки, в межах якого її розглядають як реалізацію креативної, цілеспрямованої, затребуваної суспільством та державою діяльності підприємця, що вміщує процесові етапи з проектування інновацій, за-

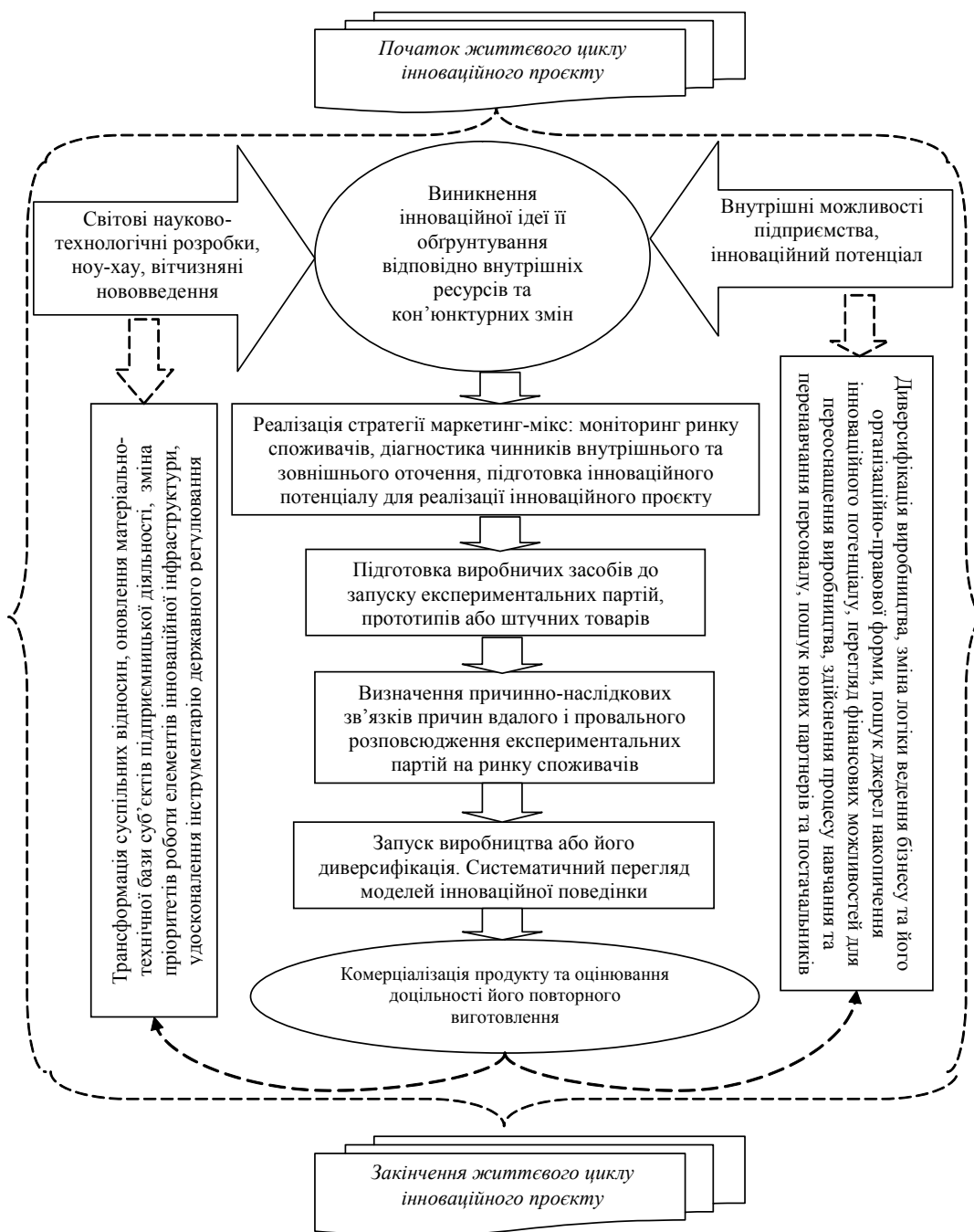

Рис. 1. Процес оновлення життєвого циклу інноваційного проєкту в умовах трансформації національної економіки

лучення ресурсів, планування технологій, комерціалізації, причому така діяльність має за мету отримання прибутку за мінімальних витрат та досягнення значної суспільної користі. За четвертого напрямку розуміння інноваційної діяльності нововведення не лише знаходять свою потребу серед споживачів, але й ефективно долають ризиковані етапи життєвого циклу виробничого процесу з планування штучного або масового виробництва, внаслідок чого відбувається вдала їх реалізація на національному ринку. На прикладі невеликих інно-

ваційних підприємств, відзначимо, що в окремих ситуаціях нововведення не потребують масового виробництва та широкої реалізації серед споживачів, зокрема новітні вироби у космічній, медичній, військовій, авіаційній, ядерній промисловості можуть вимагати ексклюзивності, конфіденційності або унікальності, де більш необхідна незначна масштабність, за рахунок специфіки функціонування високотехнологічних секторів економіки.

У ринковому середовищі реалізаторами інноваційної діяльності є суб'єкти підприєм-

Рис. 2. Реалізація інноваційного проєкту з урахуванням заходів державної підтримки в рамках управління маркетинговим потенціалом

ництва або залучені на умовах аутсорсингу працівники. Зокрема, суб'єктами інноваційного підприємництва можуть бути не лише підприємства, установи, організації чи індивідуальні підприємці (фізичні-особи), які засвоюють інновації. До суб'єктів необхідно відносити широке коло інших юридичних та фізичних осіб, що сприяють підприємницькій діяльності надаючи трудові, консалтингові, фінансові, маркетингові, патентно-ліцензійні, лізингові, франчайзингові та інші послуги, які необхідні для виготовлення інноваційної продукції. Отже, серед іншого до таких суб'єктів слід віднести: науково-дослідні організації (університети, академії, науково-галузеві об'єднання), заклади вищої освіти, технополіси, технопарки, інноваційні парки, бізнес-асоціації, конструкторські бюро, експериментальні лабораторії або майданчики; підприємства кадрового забезпечення, рекрутингові агенції, центри зайнятості, приватні кадрові фірми; інвестиційні установи, кредитні спілки, банки, венчурні компанії; великі, середні та малі підприємства різні за формою власності.

За таких умов процес виникнення інноваційної ідеї та її обґрунтування підприємцем починається з оцінювання світових науково-тех-

нологічних розробок, ноу-хау та вітчизняних нововведень, що вже комерціалізовані на місцевих ринках. Концептуального значення набуває оцінка внутрішніх можливостей підприємства та його інноваційного потенціалу.

Відповідно процесу оновлення життєвого циклу інноваційного проєкту в умовах трансформації національної економіки відбувається перегляд основних понять, які пояснюють зазначене явище (рис. 1).

Перегляд тезаурусу відбувається в контексті реалізації окремих етапів, за яких змінюється життєвий цикл проєктів, починаючи від створення, експериментального випробовування і закінчуючи комерціалізацією на ринку створених новацій: зародження ідеї або розробка інноваційного проєкту; наукові та практичні дослідження, випробовувально-пускові роботи і стратегічна розвідка; пошук фінансових джерел для реалізації інноваційних проєктів; технологічне оснащення і плановий запуск виробництва; випробувальний запуск експериментальних партій і у разі необхідності оновлення технологічного процесу; оцінювання ефективності життєвого циклу експериментальних партій; планування подальшої маркетингової політики; нарощування матеріальних

та нематеріальних ресурсів, запуск великoserійного виробництва; зменшення обсягів виробництва, диверсифікація або згортання інноваційного проєкту. Від зародження інноваційного проєкту до серійного розповсюдження та комерціалізації на ринку споживачів може пройти кілька років і навіть десятиліть. Результат комерціалізації значною мірою залежать від вподобань споживачів та швидкості науково-технічного прогресу. Серед іншого, чим масштабніший та ресурсовитратніший інноваційний проєкт, тим більш ризикований результат усього інноваційного процесу.

У сучасних ринкових умовах, інноваційні підприємства прагнуть до скорочення виробничого циклу та підвищення темпів життєздатності інновації.

Отже, створення нововведення з високими технологічними, економічними та споживчими параметрами є ресурсовитратним процесом передбачає здійснення складної підприємницької діяльності, що вимагає масштабних часових витрат або залучення широкого кола інноваційного потенціалу з повною активізацією виробничих потужностей і державною підтримкою (рис. 2). Отже, зазначене на рисунку 2 свідчить про масштабність та складність реалізації процесу впровадження ідей в інноваційному підприємстві, вказує на необхідність дотримання певних взаємозв'язаних етапів, виконання яких сприяє якнайшвидшій комерціалізації нововведень на вітчизняному ринку. За такого процесу спостерігається тісний зв'язок між державною підтримкою та початковим плануванням бізнесу підприємця, який реалізує інноваційні ідеї. Інновації постають як ефективний інструмент підприємництва, за допомогою якого відбувається зміна його генезису, логіки ведення бізнесу, що задає новий тренд науково-практичного усвідомлення усіх категорій, які обумовлюють дане явище. Нововведення дозволяють створити ресурс, який здатний принести економічну, суспільну цінність для національної економіки та забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної економіки.

Відповідно до рисунку 2 державна підтримка повинна забезпечуватися протягом усього циклу реалізації інновацій. На першому етапі "Залучення наукового потенціалу" роль держави постає у формуванні критичної маси наукових кадрів здатних сприяти розвитку інноваційної діяльності. Така роль ґрунтується на залученні до підприємницької діяльності фахових спеціалістів, консультантів, які здатні надати допомогу підприємцю на початковому етапі

проєктування інновацій. Другий етап "Інфраструктурна підтримка" передбачає залучення державою до інноваційної діяльності, як існуючих так і новостворених інфраструктурних елементів для реалізації новітньої ідеї. Всебічний аналіз регіональної інфраструктури, кон'юнктуру ринку, конкурентних позицій товару підприємства, науково-технічні можливості та кон'юктурні обмеження в розробці продукції, економічний і техніко-науковий потенціал підприємства на цьому етапі мають важливе значення. Окрім того, життєвий цикл виробництва передбачає організацію сервісного гарантійного обслуговування, бо прогресивне інноваційне підприємство повинне не лише дбати про свою власну вигоду та комерціалізацію продукції, але й турбуватися про сервісне обслуговування власного зразку у разі його пошкодження або непередбачуваного браку. Саме це акцентує увагу на необхідності стимулювання соціально-орієнтованого інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Наступний етап "Технічне озброєння виробництва" — один з визначальних етапів державної підтримки, бо вимагає залучення до підприємницької діяльності значної кількості необхідного технічного оснащення. Першочергова підтримка повинна забезпечувати організаційно-розпорядчий процес розподілу технічного оснащення та державного контролю за реалізацією усіх характеристик якості інновації, що виробляється. Провідну роль на цьому етапі відіграє ступінь консолідації державних та окремих відділів підприємства, а саме: відділу якості; технологічного відділу; відділу контролю виробництва; інноваційного відділу; маркетингового відділу. На четвертому етапі "Фінансове стимулювання інноваційної діяльності" відбувається планування фінансових джерел та розміру необхідних грошових коштів для ефективного сприяння виготовлення інноваційного виробу, де найголовнішою метою є формування фінансового плану, пошук інвесторів. Наступний етап — "Сприяння у комерціалізації інноваційних товарів та послуг" — характеризується допомогою підприємству в пошуку споживачів, ринку збуту у тому числі в інших державах. Після закінчення проміжного циклу виробництва інноваційної продукції існує потреба у перегляді підприємством за участю держави доцільності подальшого виробництва, а у разі його неприбутковості — формування програми диверсифікації або повного згортання інноваційної діяльності. Важливе значення набувають державні заходи з організації реклами про-

дукції інноваційного підприємства. Отже, відповідно до запропонованої нами схеми запуску соціально орієнтованого інноваційного підприємства з урахуванням державної підтримки слідує, що чим динамічніше реалізуються процеси підтримки та комунікації між бізнесом і державою, тим оптимальніше відбувається перетік наукових знань, досвіду, технологій на усіх етапах виробництва. Тим активніше відбувається оновлення та зміна тезаурусу інноваційного підприємництва.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, процес становлення інноваційного підприємництва в системі національної економіки позначається як довготривалий складний еволюційний або історичний процес нерозривно пов'язаний з формуванням економічної теорії, характеризується розгалуженим категоріальним апаратом, який вміщує категорії: підприємець, інноваційний потенціал, винахідник, новатор тощо. Інноваційна діяльність завжди творча, креативна, ризикована діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає процес дослідження ринку, розробки експериментального виробу, організацію виробництва, комерціалізації нововведень. Така діяльність вкрай необхідна державі, спрямована на досягнення економічного ефекту на мікро-, мезо- та макрорівнях. Провідною метою, до якої прагнуть інноваційні підприємства є скорочення виробничого циклу, збільшення життєздатності інновації та ефективна комерціалізація інноваційного продукту на ринку. Інноваційне підприємництво, необхідне для формування конкурентоспроможної національної економіки. Інноваційне підприємництво доцільно розуміти як ключовий сегмент національного господарства, форму прогресивного розширеного суспільно-економічного відтворення на основі засвоєння та дифузії інновацій у всі сегменти та галузі економіки. Функціонування інноваційного підприємництва надає національній економіці мобільності, адаптивності, конкурентоспроможності, а виробнича діяльність на інноваційних засадах набуває оновлених властивостей, рис та специфічних якостей. Саме в такому ракурсі інноваційне підприємництво в умовах трансформації усієї системи національної економіки стає джерелом реалізації, оновлення, розповсюдження новітніх знань, що сприяє структурній перебудові бюджетоутворюючих галузей про-

мисловості та формує принципово новий вектор розвитку країни.

Література:

1. Бачкір І.Г. Інформаційно-методичне забезпечення процедури діагностики банкрутства підприємств. Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. 2019. № 5 (118). С. 46—51.
2. Воронько-Невіднича Т.В., Лещин Д.І., Василенко М.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 15. С. 23—27.
3. Гнатенко І.А. Визначення інновацій як інструментарію національного підприємництва. Науковий вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія "Економіка". 2018. Т. 23. Вип. 5 (70). С. 38—42.
4. Гнатенко І. Вплив національного інноваційного підприємництва на сталий розвиток ринку праці. Вісник Херсонського державного університету. 2018. № 32. С. 69—72.
5. Гнатенко І.А. Методологічні основи інституціонального аналізу національної системи інноваційного підприємництва. Науковий журнал "Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії". 2018. № 6 (18). С. 70—74.
6. Овчаренко Є.І., Держак Н.О., Білоус Я.Ю. Формування стратегічного мислення як професійної компетентності працівників органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2020. № 1 (257). С. 54—58.
7. Brockova K., Rossokha V., Chaban V., Zos-Kior M., Hnatenko I., Rubezhanska V. Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2021. Vol. 43. No. 1. P. 129—135.
8. Rakhmetulina Z., Pokataieva O., Trokhymets O., Hnatenko I., Rubezhanska V. Optimization of the structure of an innovative cluster on a competitive basis in a free market. Financial and credit activities: problems of theory and practice. 2020. Vol. 4. № 35. P. 238—247.
9. Ruvn O., Isaieva N., Sukhomlyn L., Kalachenkova K., Bilianska N. Cybersecurity as an element of financial security in the conditions of globalization. Journal of Security and Sustainability Issues. № 10 (1). P. 175—188.
10. Zos-Kior M., Hnatenko I., Isai O., Shtuler I., Samborskyi O., Rubezhanska V. Management

of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2020. Vol. 42. № 4. P. 504—515.

References:

1. Bachkir, I. G. (2019), "Information and methodological support of the procedure for diagnosing bankruptcy of enterprises", Visnyk Kremenchuts'koho natsional'noho universytetu imeni Mykhayla Ostrohrads'koho, vol. 5 (118), pp. 46—51.

2. Voronko-Nevidnycha, T.V., Leshchyn, D.I. and Vasylenko, M.V. (2018), "Management of enterprise competitiveness in an unstable market environment", Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky, vol. 15, pp. 23—27.

3. Hnatenko, I. (2018), "Definition of innovations as tools of national entrepreneurship", Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu imeni I. I. Mechnykova. Seriya "Ekonomika", vol. 23, 5 (70), pp. 38—42.

4. Hnatenko, I. (2018), "The Impact of National Innovative Entrepreneurship on Sustainable Development of the Labor Market", Visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu-Bulletin of the Kherson State University, vol. 32, pp. 69—72.

5. Hnatenko, I. (2018), "Methodological bases of institutional analysis of the national system of innovative entrepreneurship", Ekonomichnyy visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademiji-Economic Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy, vol. 6 (18), pp. 70—74.

6. Ovcharenko, E.I., Derzhak, N.O. and Belous, Y.Y. (2020), "Formation of strategic thinking as a professional competence of local government employees in united territorial communities", Visnyk Shkhidnoukrayins'koho natsional'noho universytetu imeni Volodymyra Dalya, vol. 1 (257), pp. 54—58.

7. Brockova, K., Rossokha, V., Chaban, V., Zos-Kior, M., Hnatenko, I. and Rubeshanska, V. (2021), "Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 43.1, pp. 129—135.

8. Rakhmetulina, Z., Pokataieva, O., Trokhymets, O., Hnatenko, I. and Rubeshanska, V. (2020), "Optimization of the structure of an innovative cluster on a competitive basis in a free market", Financial and credit activities: problems of theory

and practice, vol. 4. № 35, pp. 238—247.

9. Ruvin, O., Isaieva, N., Sukhomlyn, L., Kalachenkova, K., and Bilianska, N. (2020), "Cybersecurity as an element of financial security in the conditions of globalization", Journal of Security and Sustainability Issues, vol. 10 (1), pp. 175—188.

10. Zos-Kior, M., Hnatenko, I., Isai, O., Shtuler, I., Samborskyi, O. and Rubeshanska, V. (2020). "Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 42.4, pp. 504—515.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2021 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292